משנה

המשנה מבארת אופנים נוספים בקבלת נזירות: האומר 'הריני נזיר כשער ראש', וכעפר הארץ' – או 'כעפר הארץ', וכחול הים – או 'כחול הים', הרי זה נזיר עולם – כל ימי חייו, מפני שכוונתו לקבל על עצמו נזירויות נפרדות שיחולו זו אחר זו במספר שערותיו או גרגרי החול, ומגלח אחת לשלשים יום בסיום כל נזירות ונזירות. רבי אומר, אין נזיר זה מגלח אחת לשלשים יום, אלא הוא נזיר לעולם ואינו מגלח כל ימי חייו, לפי שקיבל על עצמו נזירות אחת ארוכה שתמשך ימים רבים כמנין שערות ראשו. ואיזהו שנוהג נזירויות נפרדות זו אחר זו כל ימי חייו ומגלח אחת לשלשים יום, האומר הריני נזיר כשער ראש, וכעפר הארץ, וכחול הים, דהיינו שמקבל 'נזירות' בלשון רבים, ובזה מודה רבי שכוונתו לנזירויות נפרדות.

האומר 'הריני נזיר כמו מלא הבית', או שאמר 'הריני נזיר כמו מלא הקופה', כוחכן אותו – מבררים למה נתכוין. אם אמר אחת גדולה נזרתי – קבלתי עלי נזירות אחת של שלשים יום, אלא שהיא נראית לי גדולה וכבדה כמלא הבית או הקופה, הרי זה נזיר רק שלשים יום. ואם אמר סתם נזרתי, והיתה כוונתי כפי מה שיפרשו חכמים את לשונו, רואין את הבית, או את הקופה כאילו היא מלאה חרדל, והרי הוא נזיר כל ימיו נזירויות רבות זו אחר זו.

האומר הריני נזיר מכאן עד מקום פלוני, אומדין כמה ימים נמשכת ההליכה מכאן – מן המקום שעומד בו ועד מקום פלוני, אם פחות משלשים יום, הרי הוא נזיר למשך שלשים יום, לפי שאין נזירות פחות משלשים יום, והרי הוא נזיר כמנין הימים שנמשכת ההליכה לשם. האומר הריני נזיר כמנין ימות החמה, מונה נזירות – נזירויות נפרדות של שלשים יום כמנין ימות החמה, שהם שלש מאות שישים וחמש. שכיון שאמר 'כמנין' ודאי כוונתו לנזירויות נפרדות ולא לאחת ארוכה. אמר רבי יהודה יש לסייע לדין זה, מעשה שהיה באדם שקיבל על עצמו נזירות כזו וחיבוהו חכמים לנהוג שלש מאות שישים וחמש נזירויות, ובין שהשלים את מנין הנזירויות שחייבוהו מת:

גמרא

שנינו במשנה: רואין את הקופה כאילו מלאה גרגרים של חרדל, והוא נזיר כל ימיו. מקשה הגמרא: ואמאי – מדוע מחמירים עליו ורואים את הקופה כאילו מלאה גרגרי חרדל וידיה נזיר כל ימיו, וליחזיה – נראה את הקופה כאילו היא מלאה קישואין וזרעין שהם גדולים יותר ואפשר למנותם, וימנה נזירות אחת שמספר ימיה כמנין הקישואים, ויהוי ליה תקנתא – ותהיה לו תקנה להיות מותר ביין אחר שיסיים נזירותו.

מתרצת הגמרא: אמר חזקיה, משנתינו שמבואר בה שמפרשים את דבריו לחומרא, בהא תנאים היא שנויה, ורבי שמעון היא – ומשנתינו נשנית כדברי רבי שמעון דאמר, שאדם המקבל על עצמו נזירות מסופקת, מביא את עצמו לידי קולא, וכחול הים – או 'כחול הים', הרי זה נזיר עולם – כל ימי חייו, מפני שכוונתו לקבל על עצמו נזירויות נפרדות שיחולו זו אחר זו במספר שערותיו או גרגרי החול, ומגלח אחת לשלשים יום בסיום כל נזירות ונזירות. רבי אומר, אין נזיר זה מגלח אחת לשלשים יום, אלא הוא נזיר לעולם ואינו מגלח כל ימי חייו, לפי שקיבל על עצמו נזירות אחת ארוכה שתמשך ימים רבים כמנין שערות ראשו. ואיזהו שנוהג נזירויות נפרדות זו אחר זו כל ימי חייו ומגלח אחת לשלשים יום, האומר הריני נזיר כשער ראש, וכעפר הארץ, וכחול הים, דהיינו שמקבל 'נזירות' בלשון רבים, ובזה מודה רבי שכוונתו לנזירויות נפרדות.

הגמרא מביאה ברייתא שבה הובאו דברי רבי שמעון: תניא, האומר הריני נזיר על מת שיהא [–אם יהיה] בכרי זה – בערימת התבואה הזו מאה כור, והלך למקום הכרי כדי לבדוק אם יש בו מאה כור, ומצאו שנגנב או שאבד, ואי אפשר לידע כמה היו שם. רבי שמעון אוסר עליו מספק את כל איסורי הנזיר, משום שפפק נזירות להחמיר, ואף שצריך הוא להחמיר יותר מחמת הספק, שהרי אם היה ידוע שהיו בכרי מאה כור היה מביא קרבנות בסיום נזירותו ומגלח, ועכשיו שהוא נזיר מספק אינו יכול להביא קרבנותיו כי שמא אינו נזיר והרי הם חולין בעזרה, ואסור הוא בתגלחת לעולם. ורבי יהודה מתיר אותו בכל איסורי הנזיר, משום שפפק נזירות להקל, משום שאין בדעת אדם להכניס עצמו לספק נזירות באופן שיצטרך להחמיר יותר מנזיר ודאי, ודעתו הוא שאם לא יוכל לברר את הדבר לא תחול עליו נזירות כלל.

תירוץ נוסף מדוע לא רואים את הקופה כמלאה קישואים ודלועים: רבי יוחנן אמר, אפילו תימא שמשנתינו אמרה דין זה גם לשיטת רבי יהודה שספק נזירות להקל, ומכל מקום יש לחלק שהתם כשנזר על מנת שאין בכרי מאה כור, מקיל רבי יהודה משום שלא נחית ליה לנזירות – לא ירד לו לחיוב נזירות כלל, שהרי שמא לא היה בכרי מאה כור, ומספק לא היה דעתו לקבל נזירות כיון שספיקו חמור מודאי. אבל הכא באומר 'הריני נזיר מלא הבית או הקופה', נחית ליה לנזירות – ירד לו לחיוב נזירות, שבין אם נראה את הקופה מלאה קישואים ובין מלאה חרדל, הרי הוא נזיר, ובמאי לסלוקיה מיניה – במה יוכל לסלק מעצמו את חיוב הנזירות הרי כל ימיו הוא ספק נזיר.

מקשה הגמרא: אמאי לא ליחזיה – מדוע לא נקל מספק ונראה לקופה כאילו מלאה קישואין וזרעין, ויתיהבי ליה תקנתא – תהיה לו תקנה, דהא קא בלקא דעתך – שהרי עתה אנו סבורים שאף אם אמר 'מלא חרדל', נזירות הוא דקבביל עילויה – קיבל על עצמו נזירויות נפרדות, ואם כן אחר שסיים נזירות ראשונה וגילח לא יתחיל חדשה מספק, שהרי ספק נזירות להקל.

אגרות קודש

[שלהי תש"כ]

... לכתבו במכתבו הסיבה שהפסיק לימוד התניא מובן שתמוה ביותר וביותר, שהרי בהנוגע לכל חלקי תורתנו נאמר לא יגעת ומצאת אל תאמין, ומה פלא אם לימוד הנ"ל בכלל זה, ולכתבו שלא הבין אף דבר, גוזמא גדולה בזה, אלא שכרגיל אצל רבים, בטח התחיל ללמוד בסדר הפוך [כי בסוג שלו לימוד האמור צריך להתחילו בחלק של אגרת התשובה ואחר כך חלק ב דתניא ואחר כך חלק ראשון], ועכ"פ יעשה זה כנ"ל עתה, או מתאים יותר שלאחרי שילמוד אגרת התשובה ילמוד קונטרס ומעין, ובהשתדלות יבינהו גם כשילמוד בעצמו, וישיגו אם בלוד או אצל צעירי אגודת חב"ד, אלא שמובן וגם פשוט שבפעם הראשונה שלומדים אין מדייקים על כל תיבה כ"א תופסים כללות הענין ואח"כ לדייק יותר ועל דרך לימוד הגמרא, ויהי רצון שיעשה כהאמור, והשי"ת יצליחו.

הגמרא מבארת את תירוצו של רבי יוחנן: (ד)רַבִּי יְהוּדָה סָבַר לָהּ כְּרַבִּי, דְּתַנְיָא במשנתינו לגבי האומר הריני נזיר כשער ראשי, רַבִּי אוֹמֵר, אֵין זֶה מְגַלֵּחַ לִשְׁלֹשִׁים יוֹם, אלא כיון שאמר 'הריני נזיר' קיבל על עצמו נזירות אחת ארוכה, וְאֵיזֶהוּ שֶׁמְּגַלֵּחַ אַחַת לִשְׁלֹשִׁים יוֹם, משום שנידון כמקבל נזירויות נפרדות, הָאוֹמֵר [הֲרֵי] עָלַי נְזִירוּת בְּשָׂעָר רִאשִׁי, וְכַעֲפַר הָאָרֶץ, וּכְחוֹל הַיָּם. ומאחר שסבר רבי יהודה כרבי, אם כן גם האומר 'הריני נזיר כמלא הקופה' אף אם כוונתו היא למלא חרדל חלה עליו נזירות אחת ארוכה, ומחמת הספק שמא לכך נתכוין יש להחמיר שינהוג בנזירות כל ימי חייו.

מקשה הגמרא: וְרַבִּי יְהוּדָה מִי סָבַר לָהּ כְּרַבִּי – וכי רבי יהודה סבר כרבי, שהאומר 'הריני נזיר כשער ראשי' כוונתו לנזירות אחת ארוכה, וְהָתְנַן במשנתינו, האומר 'הֲרֵינִי נָזִיר כְּמִנְיַן יְמוֹת הַחַמָּה' וְכוּ' מונה שלש מאות ששים וחמש נזירויות כמנין ימות החמה, וְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה לסייע לדין זה מַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה באחד שאמר כך וחייבוהו חכמים נזירויות כמנין זה, וְלֵיטָן שֶׁהַשְּׁלִים נזירויות אלו מֵת. אִי אָמְרַתְּ בְּשִׁלְמָא שרבי יהודה סובר שְׁנֵי נְזִירוֹת [–נזירויות הרבה] קָא מְקַבֵּל עָלֶיהָ, הֵיינוּ טַעְמָא – זה יהיה ההסבר במה שאמר רבי יהודה דְּבֵיטָן דְּהַשְׁלִים את הנזירויות שנתחייב מֵת, כלומר, שעל זה שייך לשון השלמה, שהשלים את כל הנזירויות שנתחייב, אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ שלפי רבי יהודה חָדָא נְזִירוּת קִבֵּל עָלֶיהָ – נזירות אחת קיבל עליו ארוכה כמנין ימות החמה, מַאי הָווּ הַשְׁלְמָה בְּלָל – וכי שייך בה לשון 'השלמה'.

הגמרא מביאה הוכחה נוספת שרבי יהודה אינו סובר כרבי: וְעוֹד, מִי סָבַר לָהּ כְּרַבִּי – האם אפשר לומר שרבי יהודה סובר כרבי, וְהָא תַּנְיָא, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, האומר 'הֲרֵינִי נָזִיר כִּמְנַן הֵילְקְטֵי קֵיץ' – ערמות התאנים בשעת יבושן, וּמְנַן שֶׁבְּלֵי שְׁמִיטָה – או כמנין השבלים שנשארו בשדה בשנת השמיטה מיבול השנה הקודמת, מוֹנֶה נְזִירוֹת – נזירויות נפרדות כְּמִנְיַן הֵילְקְטֵי קֵיץ וּכְמִנְיַן שִׁבְּלֵי שְׁמִיטָה, שהם רבים, וכל ימי חייו ימנה נזירויות של שלושים יום זו אחר זו. הרי שרבי יהודה סובר שהאומר 'הריני נזיר' כדבר שמנינו רב מאד, מונה הרבה נזירויות, ולא כדברי רבי שמונה נזירות אחת ארוכה. דוחה הגמרא: מְנַן שַׁאנֵי – כשהזכיר לשון 'מנין' בדבריו הדין שונה ומונה נזירויות נפרדות, אבל אם היה אומר רק 'הריני נזיר כהילקטי קיץ' או 'כשבלי שמיטה', היה נוהג נזירות אחת ארוכה כדברי רבי.

מקשה הגמרא: וּמִי שַׁאנֵי לֵיהּ לְרַבִּי מְנַן – וכי לפי רבי שונה הדין כשהזכיר לשון 'מנין', וְהָתַנְיָא, האומר הֲרֵינִי נָזִיר כְּמִנְיַן יְמוֹת הַחַמָּה, מוֹנֶה שלש מאות ששים וחמש נְזִירוֹת [–נזירויות של שלשים יום] כְּמִנְיַן יְמוֹת הַחַמָּה. ואם אמר הריני נזיר כִּימֵי הַלְבָנָה, מוֹנֶה שלש מאות חמישים וארבע נזירויות כִּימֵי שנת הַלְבָנָה. רַבִּי אוֹמֵר, אינו מונה נזירויות נפרדות עַד שֶׁיֹּאמַר 'נְזִירוֹת עָלַי כְּמִנְיַן יְמוֹת הַחַמָּה, וּכְמִנְיַן [–או כמנין] יְמוֹת הַלְבָנָה, אבל האומר 'הריני נזיר', אף שהזכיר 'כמנין', כוונתו לנזירות אחת שאורכה כמנין ימות החמה.

מתרצת הגמרא: אף שרבי סובר שכוונתו לנזירות אחת ארוכה גם כשהזכיר 'מנין', מכל מקום בדעת רבי יהודה אפשר לומר שכשהזכיר מנין מונה נזירויות נפרדות, וְרַבִּי יְהוּדָה סָבַר לָהּ כְּתַנְיֵיהּ דַּחֲדָא – סבר כמותו [–כרבי] בדין אחד, וּפְלִיג עֲלֵיהּ דַּחֲדָא – וחלק עליו בדין אחד. ומבארת הגמרא: סָבַר לָהּ כְּוָתֵיהּ בַּחֲדָא, שהאומר 'הריני נזיר' ולא 'הרי עלי נזירות', נְזִירוּת אחת קַבִּיל עֲלֵיהּ. וּפְלִיג עֲלֵיהּ בַּחֲדָא, דְּאִילּוּ רַבִּי יְהוּדָה שָׁנֵי לֵיהּ מוֹנֶה – לרבי יהודה שונה הדין כשהזכיר 'מנין', ואף אם אמר 'הריני נזיר' כוונתו לנזירויות נפרדות, וְרַבִּי לָא שָׁנֵי לֵיהּ מוֹנֶה – ולרבי אין הדין שונה אם הזכיר מנין, אלא כל שאמר 'הריני נזיר' נוהג נזירות אחת ארוכה כפי המנין שהזכיר:

הגמרא מביאה כמה ברייתות שדנות באופנים שונים של קבלת נזירות: תָּנוּ רַבָּנָן, האומר 'הֲרֵינִי נָזִיר כָּל יְמֵי חַיַּי', או 'הֲרֵינִי נָזִיר עוֹלָם', כיון שלא קבע זמן לנזירותו הֲרֵי זֶה נָזִיר עוֹלָם, וכשמכביד שערו מיקל בתער. אך אם קיבל נזירות לזמן קצוב, אֲפִילּוּ מֵאָה שָׁנָה, או אֲפִילּוּ אֶלֶף שָׁנִים, אף שמסתמא לא יאריך ימים כל כך ויצטרך לנהוג בנזירות כל ימי חייו, מכל מקום כיון שנתן קצבה לנזירותו חלוק הוא בדינו שאֵין זֶה נָזִיר עוֹלָם, אֶלָּא נָזִיר רגיל [ארוך] לְעוֹלָם – לכל ימי חייו:

תָּנוּ רַבָּנָן, האומר 'הֲרֵינִי נָזִיר וְאַחַת', מוֹנֶה שְׁתַּיִם – שתי נזירויות של שלושים יום. שבאמירת 'הריני נזיר' קיבל נזירות אחת, וכשהוסיף 'ואחת' נתכוין לקבל נזירות נוספת. ואם אמר 'הריני נזיר ואחת ועוד', מוֹנֶה שָׁלֹשׁ נזירויות, שכשהוסיף 'ועוד' קיבל נזירות נוספת. ואם הוסיף 'וְשׁוּב', מוֹנֶה אַרְבַּע נזירויות, לפי שנתכוין לנזירות נוספת.

מקשה הגמרא: פְּשִׁיטָא – הרי דין פשוט הוא שהמוסיף תיבות אלו כוונתו לקבל נזירויות נוספות, ומה באה הברייתא ללמדנו. מתרצת הגמרא: מַהוּ דְּתֵימָא שבמה שאמר 'וְשׁוּב' כוונתו להוסיף כְּגוּפֵהּ – כמו כל הנזירויות שקיבל עליו עד עתה באמירת 'הריני נזיר ואחת ועוד', ומקבל עליו עוד שלש נזירויות, וְהָוְיָא לֵיהּ שֵׁשׁ – ויהיה לו למנות שש נזירויות, קָא מַשְׁמַע לָן דְּלָא – שאין כוונתו לכך, אלא דעתו להוסיף רק עוד נזירות אחת, ומונה ארבע נזירויות:

תָּנוּ רַבָּנָן, האומר 'הֲרֵינִי נָזִיר' ומבאר את מנין הנזירויות שמקבל על עצמו בלשון לעז, סוּמְכוּס אוֹמֵר, אם אמר 'הריני נזיר הֵן', כוונתו לקבל עליו נזירות אַחַת, לפי שבלשון יוני 'הן' הוא 'אחת'. ואם אמר 'הריני נזיר דִּינוֹן', מונה שְׁתַּיִם – שתי נזירויות. ואם אמר 'הריני נזיר טְרֵינוֹן' מונה שָׁלֹשׁ. ואם אמר 'הריני נזיר טֶטְרָגוֹן' מונה אַרְבַּע. ואם אמר 'הריני נזיר פּוּנְטִינוֹן', מונה חָמֵשׁ. שכך הן שמות מספרים אלו בלשון יוני:

הגמרא מביאה ברייתא אחרת הדנה במילים אלו לענין טומאת נגעי בתים: תָּנוּ רַבָּנָן, בֵּית עָנוֹל שאין לו זויות כלל, או דִּינוֹן, שמצד אחד הוא עגול ומצדו השני יש לו שתי זויות, או טְרֵינוֹן, שיש לו שלש זויות, או פּוּנְטִינוֹן, שיש לו חמש זויות, כל אחד מבתים אלו אֵינוֹ מִטַּמֵּא בְּנִגְעִים הנמצאים בו, אבל טֶטְרָגוֹן – בית שיש לו ארבע זויות, מִטַּמֵּא בְּנִגְעִים.

מבארת הגמרא: מַאי טַעְמָא – מדוע רק בית שיש לו ארבע זויות מטמא בנגעים. לפי שכך דורשים מן הפסוקים בפרשת נגעי בתים, שלְמַטָּה [–בפסוק המאוחר בפרשה] הוּא אוֹמֵר (ויקרא יד לט) 'וְרָאָה והִנֵּה פָּשָׂה הַנֶּגַע בְּקִירֹת הַבָּיִת', ומכך שלא כתוב 'קיר' אלא 'קירות', יש לדרוש שצריך שיהיו שני קירות לבית. ולְמַעְלָה [–בפסוק הקודם בפרשה] הוּא אוֹמֵר (שם יד לז) 'וְרָאָה אֶת הַנֶּגַע והִנֵּה הַנֶּגַע בְּקִירֹת הַבַּיִת' ויש לדרוש שמה שלא כתוב 'קיר' אלא 'קירות' בא ללמד שצריך שיהיו שני קירות נוספים לבית, וְהֵרֵי כָּאן אַרְבַּע קירות המנויים בפרשת נגעי בתים, וללמדנו שבית נטמא בנגעים רק כשיש לו ארבעה קירות, וכיון שיש לו ארבעה קירות גם זויותיו ארבע, אבל שאר בתים שיש בהם פחות או יותר מארבע זויות, אינם נטמאים בנגעים:

הדרן עלך כל בינוי

אגרות קודש

[ה'תשל"א]

כמדומה מדובר **מאז** עם "תורה ומסורה" – ששורר שלום בינם וליובאַוויטש, ואדרבא **יסייעו** זל"ז, ופשיטא לא לתפוש מוסד מזל"ז.